

Myten om Balder og langfredagsmysteriet

Foredrag af Rudolf Steiner 2.4. 1915. GA 161, Dornach.
Uddrag og referat ved Kirsten Foged

Rudolf Steiner begynder foredraget med et stemningsbillede: Der berettes om, hvordan der året igennem lyder klokkeklang fra kirkerne, og hvordan den i visse områder ophører på langfredag, når man begynder fejringen af Kristi offerdød - for så først på påskemorgen - når man fejrer Kristi opstandelse, jublende at klinge på ny. I mellemtiden høres mislyde fra træinstrumenter, som skal minde de troende om, hvordan Kristus gennem sin offerdød har forenet sig med tilværelsens dyb.

Rudolf Steiner gør opmærksom på, at man kun ved at nærme sig mysteriet på Golgata fra mange forskellige sider, vil kunne få en nogenlunde forståelse af det solvæsen og den impuls, der dengang forbandt sig med jordudviklingen, samt vække sjælen til på værdig måde at modtage det, der kan siges om mysteriet på Golgata og Kristusvæsenet. Dette foredrag er kun én af mange veje til denne forståelse.

I dette foredrag belyses, hvordan de folkeslag i Europa, som endnu intet vidste om mysteriet på Golgata, i deres sjæle og hjerter på en måde forberedtes til at kunne modtage Kristusimpulsen.

Rudolf Steiner beskriver, hvordan disse folk oplevede en tragisk naturfølelse, en naturfølelse, som var radikal forskellig fra den naturfølelse, som bredte sig i Europas sydlige lande.

Her i de sydlige områder udbredte der sig fra kristendommen den følelse, at man måtte flygte fra naturen, vende sig bort fra naturen. Begreber som synd og skyld blev intimt forbundet med det, som fra naturen kunne flyde ind i mennesket. Man hævede blikket imod den himmelske verden, der hvorfra frelseren var steget ned for at forløse menneskene. Man ville vende sig fra det, som er naturligt i mennesket og vende sig imod det, som kunne helliggøre mennesket og helbrede det fra naturens synd.

En helt anden naturfølelse besjælede dem af Europas folkeslag, som senere skulle modtage kristendommen. Det var dem umuligt kun at forbinde naturen med synd og skyld. Naturen var blevet noget, de var vokset sammen med. De kunne ganske vist vende sig imod den anden verden end naturens, men de kunne ikke forkaste naturen. Stræben mod den himmelske verden ledsagedes hos dem med følelsen af sorg og savn. Bag himmerigets herlighed lå altid sorgen over det, de havde mistet i naturens verden.

Hvis man leder efter årsagen til denne sjælestemning, så finder man særligt hos de nordiske folk i en ikke så fjern fortid, en ejendommelig forbundethed med naturen.

I deres hjerter, i deres sjæle, levede stadig et minde om en hellig glæde ved at leve sammen med naturen, med det åndelige i naturen. Deres smerte og sorg kom deraf, at de oplevede, at ved en nødvendighed, en jernhård verdensnødvendighed, havde de mistet det, som engang havde forbundet dem med det guddommelige i naturen.

Man følte ikke så meget, at mennesket skulle vende sig væk fra naturen, men man havde meget mere den vemodige følelse, at det, som var helligt i naturen, selv havde vendt sig væk fra mennesket.

Det var en uendelig mere real, men samtidig også en uendelig mere tragisk følelse, hvormed man modtog kristendommen i disse områder, end det var for menneskene syd for Alperne og i Orienten.

Man kan få en forståelse af meningen med denne gamle og intime naturfølelse, når man kaster et blik på myten om Balder. Balder som den lyse solgud, som man ærede og tilbad, og dennes død og nedstigning til Hel, til Niflheim, til mørkets rige. Disse billeder levede i sjælene som en slags forudanselse om langfredag og Kristi offerdød.

For at forstå, hvad der var ophav til Baldermyten, må vi være i stand til at indleve os i en helt anden bevidsthedstilstand end den, vi kender i dag. Det, som menneskene oplevede, når de dengang levede sammen med naturen, er meget forskelligt fra det, vi oplever i dag.

Det, som menneskene oplevede dengang, beskriver Rudolf Steiner med en lignelse: "Forestil Dem, at De ser ud i naturen og ser den grønne planteverden udbredt foran Dem, og De ser de fjerne skoves grønblå og den mangfoldige farvepragt på en blomstrende eng. Himlens blå og farvespillet i en solopgang. Forestil Dem så, at ved en jernhård nødvendighed ville menneskene miste muligheden for at se farver. Hele naturen ville vise sig for Deres øje, gråt i gråt. Og når De vendte blikket imod solopgangen, ville De se forskellige variationer af grå, og De ville se hen til den grå eng og de grå blomster og den grå skov. Forestil Dem en sådan revolution i menneskets naturoplevelse, og De ville kunne

sammenligne den med det, som virkelig indtrådte, da menneskene ikke længere, når de gik over engen, kunne se de mangfoldigste elementarvæsner, som var forbundet med og vævede og levede og lyste omkring træer og blomster og urter. Og menneskene kunne ikke længere, når de så imod stjernerne, se de åndelig levende planetånder, som i æterverdenen omsvævede stjernerne.”

I den tid, hvor mysteriet på Golgata fandt sted, havde disse folk stadig en levende fornemmelse af, at deres forfædre engang havde kunnet opleve en sådan levende natur udbredt for deres øjne, og at dette nu var mistet, forsvundet og dødt. Når så menneskesjælene spurgte, hvad der dog var sket, siden naturen var blevet forladt af guderne, og mørket havde bredt sig der, hvor tidligere åndeligt lys vævede og levede, da talte deres ledere: ”Der fandtes engang i gudeverdenen en Balder, som havde forenet i sig al sollysets kraft, men Balder var ved mørke elementers had blevet hensat til Hel, til underverdenen.”

Forsvundet var den gamle tids synskraft, forsvundet var den gamle tids klarsyn, forsvundet var det levende lysende åndelige solskin. Kun solens døde stråler kastedes nu tilbage af månens sejl. Verden var blevet - kun materiel.

Man stod tilbage som sørgende efterladte, som et folk, som engang havde været forenet med det guddommelige. Sådan sørgede og klagede man nu over den natur, som man nu ville betegne med ordene - synd og skyld.

Det, som i længst forsvundne tider virkede belivende, virkede foryngende på menneskene, når de levede med naturen, når de færdedes i naturen, og deres sjæle indsugede, ja, drak af den åndelige-sjælelige forfriskningsdrik, som samværet med naturens åndelige væsener gav dem - hvor var det blevet af?

Tiden kom, hvor mennesket, da det blev vidende, måtte sige til sig selv: ”I min natur, der finder jeg disse livskræfter, som nu virker i mig fra dybet, men i tidligere tider havde jeg evnen til at se, hvordan de flød ind i mig fra omgivelserne.” Balder var draget til underverdenen. Men hvorhen var han draget? Hvor er i virkeligheden Hels rige, mørkets rige? Man måtte spørge: hvor er Balder?

Præsterne fortalte, at Balder ikke længere var at finde i den synlige natur: - ”men fordi du som menneske behøver disse livskræfter, virker de nu for dig usynligt i dit indre. Dette for at du ikke med din viden kan tage noget fra dem.” Sådan stod mennesket altså nu med en del af sit væsen i mørket. Balder er i underverdenen, han virker usynlig i mig. Balders lyse solrige er sunket ned i mørket - ikke tilgængelig for menneskets bevidsthed. Balders død og de dybe følelser af sorg og klage, som man følte, når man oplevede naturen forladt, det er svært at gøre sig en forestilling

om i dag. Denne dødens bitterhed oplevede man til fulde: grå og død, stum og klangløs var verden blevet og forladt af ånden. Sådan ville det være forblevet, om ikke den største og mest betydningsfulde begivenhed i jordens historie var indtruffet: Golgamysteriet.

Og sådan kom budskabet fra Golgata også til disse egne af jorden. Budskabet om at en kraft, en kosmisk solkraft, en Kristus, en guds søn, var kommet til jorden, var draget til dødsriget, til Hels rige, og var genopstanden fra de døde. De lærte nu, at det, som de tidligere havde oplevet som heligt i naturen, kunne de nu opleve på en anden måde ved at modtage Kristus i hjerterne.

Denne opstandelsens Gud kunne man finde ved at skue dybt, dybt i sit eget indre. Kristus var steget ned i de områder i det menneskelige sjæleliv og i selve jordens kosmiske tilværelse, der, hvor Balder havde måttet stige ned, fordi hans magt ikke var tilstrækkelig til helt at løfte den menneskelige sjæl. Den gamle Balders kraft var for svag til at omfatte hele den menneskelige udviklingscyklus.

Den åndelige sol kunne nu igen skinne ind i det menneskelige sjæleliv, og med denne åndssol vil igen den gamle Balders kraft kunne findes og belives. Der kan mennesket ved at forbinde sig med Kristus atter finde de æterkræfter, de belivende og foryngende livskræfter, som før kom til det udefra. Nu havde det mistet evnen til umiddelbart at kunne iagttage det åndelige liv bag - eller i - de ydre former i naturen, men nu ville det kunne finde dem igen ved at belive og styrke sit eget indre med den kraft, som var gået igennem Golgamysteriet.

Ved at lytte til denne gamle myte om Balder kan vi leve os ind i den historiske baggrund og den sjælestemning, som levede hos de folk, som modtog kristendommen i disse nordlige områder.

Dybt følte de virkningen af de kræfter, som havde dræbt Balder. De kræfter, som Balder ikke selv kunne sejre over. Derfor må også vi i disse dage mellem langfredag og påskemorgen lade denne verdensstumhed gribe vore sjæle, lade denne mislyd af træinstrumenterne stemme vort sind til alvor og medopleve den jublende klokkeklang på påskemorgen, og medopleve, hvordan Kristus har overvundet døden. Man må udtale, at for menneskets videreudvikling måtte døden stadig mere og mere intensivt gribe ind i jordudviklingen. Vi må følge Kristus ned i tilværelsens dyb, i de dyb, som vort eget væsen selv har del i. Hernede modner et kim, hernede modner en sejrende livskraft. For at forstå Golgamysteriet må vi ikke kun forbinde os med den sejrende Kristus, men også med den Kristus, som forbandt sig med og sejrede over døden.

Rudolf Steiner gør opmærksom på, at påskens mysterium er uendelig dybt, og at man må nærme sig det fra mangfoldige sider.

Kunstnerisk inspiration til temaet:

Til fordybelse af indholdet af dette foredrag henledes opmærksomheden på et af de farvede glasvinduer, som Rudolf Steiner skabte til Goetheanumbygningen / Den frie højskole for åndsvidenskab i Dornach. Motiverne på glasvinduerne beskriver menneskets åndelige vej. Det store røde vindue, som man passerer under ved indgangen, viser hen til oplevelsen på tærsklen. Derefter vises menneskets videre erkendelsestrin i motiverne i de grønne, de blå, og de violette glasvinduer. De sidste vinduer er de rosa vinduer.

Vi skal her se på det midterste motiv i det rosa vindue mod nord:

På dette billede ser vi et menneske stående i naturen omgivet af sol og måne og stjerner.

En engel viser mennesket hen til den æteriske verden, til livskræfternes verden, til den verden som ifølge åndsvidenskaben grænser op til og gennemtrænger sanseverdenen. Kristus åbenbarer sig for det seende menneske i de strømmende livskræfter, som her viser sig i billedet af planteverdenen.

I denne æterverden vil Kristi solvæsen være at finde nu og i fremtiden. Her finder vi Ham, som er bærer af verdenskærligheden og er forbillede for menneskekærligheden. Jo mere mennesket forbinder sig med Kristuskraften, jo mere vil det blive "Menneske".

Hvad Paulus oplevede i Damaskus, vil stadig flere mennesker kunne opleve.

Til venstre: Billede af det rosa vindue på Goetheanum